

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

ปิญญะ ภูเทศ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

corresponding author e-mail: yoanone@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์และเพื่อวิเคราะห์ทำนองและจัดทำเป็นโน้ตสากลประกอบการร้อง ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นพ่อเพลงแม่เพลงและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเด็กนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน เห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน และสามารถเชื่อมโยงระหว่างเพลงพื้นบ้านกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการตีกลองยาวและการร้องเพลงพื้นบ้านด้วยการสาธิต การสอน โดยตรงจากปราชญ์ชาวบ้าน การวิเคราะห์ทำนองเพลงพื้นบ้าน พบว่าลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงพื้นบ้านจังหวัดนครสวรรค์ส่วนมาก เป็นการเคลื่อนที่แบบสม่ำเสมอ นุ่มนวล ระดับของเสียงที่ใช้ในบทเพลงจะค่อยๆ สูงขึ้น และค่อยๆ ต่ำลง บางครั้งลักษณะของทำนองมีการซ้ำเสียงกันอยู่บ้าง ทุกเพลงของเพลงพื้นบ้านจะใช้อัตราความเร็วของจังหวะเคาะที่สม่ำเสมอโดยประมาณ 70 ครั้งต่อ 1 นาที การตีระฆังประกอบจังหวะเพลงพื้นบ้านจะใช้หน้าทับในการตีเหมือนกันทุกเพลงจึงทำให้ลักษณะของทำนองไม่กระโดด ลักษณะของการร้องเพลงนั้นจะไม่เน้นหนักของน้ำเสียงในเพลงพื้นบ้าน การใช้ชั้นคู่ในการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีดังนี้ คือ ชั้นคู่ 2 เมเจอร์ ชั้นคู่ 3 ไมเนอร์ ชั้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ ชั้นคู่ 5 เพอร์เฟกต์ ชั้นคู่ 6 ไมเนอร์ และการซ้ำเสียง เป็นต้น ในแต่ละเพลงจะมีประโยคเพลงไม่เกิน 3 ประโยค แต่ละประโยคจะมีวรรคเพลงไม่เกิน 3 วรรค ทั้งนี้ในแต่ละประโยคจะมีวรรคถามและวรรคตอบอยู่ในตัวเองโดยสมบูรณ์

คำสำคัญ: เพลงพื้นบ้าน การอนุรักษ์และพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน

PEOPLE'S PARTICIPATION IN CONSERVATION AND DEVELOPMENT OF FOLK SONGS FOR CULTURAL TOURISM IN NAKHON SAWAN PROVINCE

Pinyo Phuthed

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

corresponding author e-mail: yoanone@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study people's participation in conservation and development of folk songs for cultural tourism in Nakhon Sawan province, and to

analyze their rhythms and they had been made into notes of folk songs in Nakhon Sawan. The participatory action research (PAR) process was used. In this study, data were collected from both male and female local singers, youths and an interview guideline. The research found that people's participation in conservation and development of folk songs for cultural tourism showed that techniques of playing Thai traditional drums and folk songs skill were transferred to primary school students, collegiate students and youths by demonstrating and teaching and telling directly. They learned professional techniques of playing Thai traditional drums and Folk Songs by observing and learning indirectly from the local philosophers. The analysis of folk songs rhythms showed that conjunct motion was considerably smooth and soft. The voice level was high and low. Sometimes rhythms were repeatedly in some songs. Each Thai folk song had a constant rate of beating rhythms about 70 times per minute. The Ton – Rummana was used to perform the same Nha – Tub for every song. Jumping of rhythms were not found in some songs. The singing of folk song was not accent using interval of conjunct motion with 2 Major, 3 Minor, 4 Perfect, 5 Perfect, 6 Minor and tone repetition etc. Each song had no more than 3 sentences, and each sentence had no more than 3 sections. Moreover, each sentence had both subordinate part to go along with its complement in itself.

Keywords: folk song, conservation and development, community participation

บทนำ

ประเทศไทยนั้นเพลงพื้นบ้านจะปรากฏในทุกภาค แต่แตกต่างกันรายละเอียดของสำเนียงการร้อง ถ้อยคำ เช่น ภาคอีสาน มีเพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย ภาคเหนือมีเพลงซอ เพลงอื้อลูก (หมายถึง กล่อมลูก) ภาคกลางมีเพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น เพลงร่ำวง เพลงปฐพีพากย์ เพลงประกอบพิธีกรรม (เพลงแห่นางแมว เพลงทำขวัญต่าง ๆ) ซึ่งปัจจุบันเพลงพื้นบ้านเหล่านี้กำลังจะสูญหายไป ด้วยสาเหตุหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้ (1) เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ ซึ่งสืบทอดจากปากต่อปากไม่มีการจดบันทึกเนื้อหาหรือข้อมูลที่ถ่ายทอด อาศัยการจดจำ จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลง และความรู้บางอย่างอาจสูญหายไปพร้อมบุคคล (2) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีส่วนทำให้สังคมและวิถีชีวิตของชาชนบทเปลี่ยนแปลงไป เกิดการรับวัฒนธรรมทางด้านการละเล่นจากตะวันตกเข้ามาเป็นสาเหตุให้การละเล่นเพลงพื้นบ้านได้รับความนิยมน้อยลงจนน่าวิตกว่าจะสูญหายไปทีละเล็กละน้อย (สุกัญญา, 2525)

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันนี้ชาวบ้านในจังหวัดนครสวรรค์ยังคงสืบทอดการร้องเพลงพื้นบ้านไว้หลายประเภทด้วยกัน และมักจะร้องในโอกาสอันเป็นมงคล หรือเทศกาลทางศาสนาและประเพณี เช่น เพลงพืชมูล เพลงอินเลเล เพลงเต็นกำรำเคียว เป็นต้น ปัจจุบันผู้ที่จดจำและร้องเพลงพื้นบ้านได้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ แทบจะไม่มีคนรุ่นปัจจุบันรับและสืบทอดการร้องเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ไว้เลย การศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ยังคงเหลืออยู่ในสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็วในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะนอกจากจะเป็นการ

รวบรวมข้อมูลที่กำลังสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลา และการเข้ามาของความบันเทิงแบบใหม่แล้ว ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษาความเข้าใจสภาพสังคมที่เป็นเจ้าของ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในระบบสังคม ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ และเพื่อเป็นการป้องกันการเสื่อมโทรมของวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน จึงเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถร่วมกันวางแผนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้เป็นการช่วยกันอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ และเป็นการยกระดับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดนครสวรรค์สู่สังคมโดยไม่ถูกทำลายลงด้วยความเจริญที่ไร้ขีดจำกัด โดยวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยนี้มี (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (2) เพื่อวิเคราะห์ทำนองเพลงและจัดทำเป็นโน้ตสากลประกอบคำร้องเพลงพื้นบ้านจังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และแบบบอลหิมะ (snowball sampling) จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้รู้ (key informants) ได้แก่ พ่อเพลง แม่เพลง และลูกคู่ ที่ยังสามารถจดจำเนื้อร้องและร้องเพลงพื้นบ้านได้
2. กลุ่มบุคคลทั่วไป (general informants) เป็นบุคคลทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา และกลุ่มเยาวชน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้เลือกพื้นที่สนามแบบเจาะจง (purposive sampling) บริเวณจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบว่ายังมีเพลงพื้นบ้านอยู่ และยังคงมีการสืบทอดอยู่ในปัจจุบัน คือ

1. ตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ
2. ตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว
3. ตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี

ด้านเนื้อหา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเพลงพื้นบ้านและจัดทำโน้ตเพลง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (interview) การสนทนากลุ่ม (focus group) สำหรับการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างและสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. เครื่องบันทึกภาพ (กล้องถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ) ใช้ในการเก็บข้อมูลของบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ สภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา และกิจกรรมการเล่นเพลงพื้นบ้านต่างๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยด้วยตนเอง ดังต่อไปนี้

การเก็บข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานต่างๆ

1. เอกสารข้อมูลทางประวัติศาสตร์ คือ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์
2. เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับดนตรี คือ เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดนตรี
3. เอกสารทางวิชาการที่เป็นวิทยานิพนธ์และงานวิจัยเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
4. เอกสารด้านทฤษฎีและแนวคิดทางวิชาการ ดนตรีวิทยาและมานุษยดนตรีวิทยา
5. เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ได้จากแหล่งข้อมูลห้องสมุดของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. แนวคิดทฤษฎีการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

7. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อเตรียมคณะทำงาน และสร้างความเข้าใจเป้าหมายวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยร่วมกัน

2. การค้นหาชุมชนเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ที่เกิดจากการชุมชนเอง และที่เกิดจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่สนับสนุน

3. ประชุมแนะนำโครงการวิจัย และการประชุมชุมชนเป้าหมายที่ยังคงใช้เพลงพื้นบ้านเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา สำหรับการถอดองค์ความรู้และสังเคราะห์บทเรียน

4. ประชุมเชิงปฏิบัติการกับชุมชนตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กร ผู้ประสานงาน และตกลึกความคิดร่วมกันถึงแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่การระดมความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนากิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกัน มีการเรียนรู้ไปพร้อมๆกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชน โดยร่วมกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยว วันสำคัญและประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้นมีการจัดเวทีชาวบ้านในพื้นที่วิจัย จำนวน 2 ครั้ง

5. สนับสนุนกิจกรรมให้ชุมชน เพื่อให้เกิดความพร้อมในการใช้ประโยชน์จากเพลงพื้นบ้านในการขยายผลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมเทคนิคที่จำเป็น เช่น การตีกลอง การร้อง เป็นต้น การจัดทำหลักสูตร แผ่นพับ หรือสื่อประชาสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

2. ข้อมูลคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านนั้น ได้นำมาถอดเป็นคำและโน้ตสากลในแต่ละเพลงเพื่อนำมาดำเนินการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

3. วิเคราะห์ข้อมูลทำนองเพลงพื้นบ้านตามแนวทางของทฤษฎีดนตรีสากล
4. การตีความผลการวิเคราะห์และรายงานผลการวิจัย การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนดังนี้ (ภาพที่ 1) 1) การค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาด้านเพลงพื้นบ้าน 2) มีส่วนร่วมในการวางแผนวางกฎระเบียบของกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน 3) มีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านโดยกลุ่มเด็กนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มเยาวชนได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการตีกลองยาว และการร้องเพลงพื้นบ้านด้วยการสาธิต การสอน และการบอกเล่าโดยตรงจากปราชญ์ชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มเยาวชนได้รับการถ่ายทอดที่เหมือนกันในเรื่องของความเชื่อของกลองยาวและเพลงพื้นบ้าน และ 4) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านโดยเลือกกิจกรรมหรือเพลงที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

ก. การค้นหาปัญหาด้านเพลงพื้นบ้าน	ข. การวางแผนวางกฎระเบียบและกิจกรรม
ค. การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน	ง. การตัดสินใจกำหนดแผนอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน

2. การวิเคราะห์ทำนองเพลงและจัดทำโน้ตเพลงพื้นบ้าน พบว่า เพลงพื้นบ้านในจังหวัดนครสวรรค์ที่ยังคงมีการเล่นอยู่ในปัจจุบัน เท่าที่รวบรวมมามีจำนวนทั้งหมด 122 เพลง ได้แก่ เพลงพื้นบ้านตำบลเนินศาลา จำนวน 5 เพลง เพลงพื้นบ้านตำบลเขาทอง จำนวน 87 เพลง และเพลงพื้นบ้าน

ตำบลหนองกลับ จำนวน 30 เพลง ประเภทของเพลงพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) เพลงในช่วงเทศกาลงานบุญ (2) เพลงในช่วงเทศกาลเพาะปลูก (3) เพลงในช่วงเทศกาลเก็บเกี่ยว และ (4) เพลงร้องหรือเล่นทั่วไปไม่จำกัดเทศกาล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และบันทึกโน้ตเพลงพื้นบ้านทุกเพลงเพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งขอยกตัวอย่างเพลงพื้นบ้านที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน เฮฮา ความรักสามัคคี ดังตัวอย่าง

วันนี้รำวง

วันนี้รำวง จะไม่มานั้นก็ไม่ได้
 อุตส่าห์ตั้งใจ - มานไม่ฟรี
 จันเป็นรำวงชาวไร่
 รำได้มันก็ไม่เสีย
 1. ออกก็ริยา หรือจะว่างท่าพี่ตี
 2. ตี จันรำไม่เสีย จันขอโปรดนอ - ภัย
 3 Time

องค์ประกอบเพลงด้านทำนอง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเพลงวันนี้รำวง ด้านของทำนอง (melody) พบว่าลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่อย่างนุ่มนวลระดับเสียงในบทเพลงจะค่อย ๆ สูงขึ้น และค่อย ๆ ต่ำลงและบางครั้งมีการซ้ำเสียงกันอยู่บ้าง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองส่วนมากจะใช้ขั้นคู่เสียงในการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงในระยะขั้นคู่ 2 เมเจอร์ขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ ขั้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ ระยะของขั้นคู่เสียงที่ห่างกันมากที่สุดในการเคลื่อนที่ของทำนองคือขั้นคู่ 5 เพอร์เฟกต์ ดังต่อไปนี้

ชั้นคู่ที่ใช้ในการเคลื่อนที่ของทำนอง

ประโยคที่ 1

วรรคที่ 1

วรรคที่ 2

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการใช้ชั้นคู่เสียงในการดำเนินทำนองของเพลงวันนี้ร่างนั้น จะใช้ชั้นคู่เสียงดังต่อไปนี้ คือ ชั้นคู่ 2 เมเจอร์ ชั้นคู่ 3 ไมเนอร์ ชั้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ และลักษณะของการซ้ำเสียงในการดำเนินทำนอง เป็นต้น

ประโยคที่ 2

วรรคที่ 3

วรรคที่ 4

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการใช้ชั้นคู่เสียงในการดำเนินทำนองของเพลงวันนี้ร่างนั้น จะใช้ชั้นคู่ดังต่อไปนี้ คือ ชั้นคู่ 2 เมเจอร์ ชั้นคู่ 3 ไมเนอร์ และในประโยคที่ 2 ลักษณะของทำนองไม่มีการซ้ำเสียงในการดำเนินทำนองซึ่งเป็นทำนองที่ออกเสียงยาวเป็นส่วนใหญ่

ประโยคที่ 3

วรรคที่ 5

วรรคที่ 6

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการใช้ชั้นคู่เสียงในการดำเนินทำนองของเพลงวันนี้ร่างนั้น จะใช้ชั้นคู่เสียงดังต่อไปนี้คือ ชั้นคู่ 2 เมเจอร์ ชั้นคู่ 3 ไมเนอร์ ชั้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ และชั้นคู่ 5 เพอร์เฟกต์ในการดำเนินทำนอง เป็นต้น

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาด้านเพลงพื้นบ้าน การวางแผนระเบียบของกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน การดำเนินการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนการและแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน และการเชื่อมโยงระหว่างเพลงพื้นบ้านกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลอดจนสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพันธ์ และคณะ (2545) เรื่อง การอนุรักษ์ พัฒนา และเผยแพร่ดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานเชิงธุรกิจ พบว่า ปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีและศิลปะการแสดงสามารถทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพและก่อให้เกิดรายได้แก่ชาวบ้าน รวมทั้งทำให้เกิดการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

2. การวิเคราะห์ทำนองเพลง พบว่าลักษณะทางดนตรีของเพลงพื้นบ้านจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นเพลงร้อง เน้นการร้องเป็นบทกลอนที่มีคำสัมผัสคล้องจองกัน ทำนองของเพลงเป็นทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียว เปลี่ยนเนื้อหาของบทร้องไปไม่จำกัด ลักษณะของทำนองเพลงพื้นบ้านเช่นนี้ มักเรียกกันว่า “ร้อยเนื้อทำนองเดียว” บทร้องในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามที่ผู้ร้องจดจำมาจากผู้ที่เคยร้องในอดีตหรือคิดขึ้นด้วยภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อให้ใช้เหมาะสมตามสภาพการ ด้านจังหวะเพลงพื้นบ้านนครสวรรค์มีทั้งการร้องด้วยจังหวะช้า ปานกลาง และเร็ว มีทั้งจังหวะการร้องที่สม่ำเสมอ จังหวะคงที่ และทั้งไม่มีจังหวะที่แน่นอน ไม่สม่ำเสมอ ร้องช้าบ้างหรือเร็วบ้างไม่คงที่ มีการใช้ระดับเสียงไม่มาก ร้องอยู่ในแนวเสียงใกล้เคียงกัน การร้องมีทั้งการร้องเดียวและร้องหมู่ เพลงที่ร้องเดี่ยวโดยลำพัง เช่น เพลงกล่อมเด็ก ร้องหมู่ไปพร้อม ๆ กัน เช่น เพลงที่มีพ่อเพลงหรือแม่เพลงร้องนำ และมีการคู่คอยรับตามทวนความของเนื้อร้องเพลงนั้น และเพลงประกอบการละเล่น เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ (2549) เรื่องการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำไท่นที่พบว่า องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนองที่ค้นพบในเพลงรำไท่นจัดเป็นโครงสร้างมาตรฐานทางทฤษฎีดนตรีตะวันตก

สรุปผลการวิจัย

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้านนั้น ชุมชนมีความพึงพอใจมากจนถึงมากที่สุดต่อผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ในด้านเศรษฐกิจชาวบ้านมีโอกาสรสร้างรายได้มากขึ้น ในด้านสังคมชาวบ้านมีความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสพบเพื่อนใหม่ ๆ และสร้างมิตรภาพกับนักท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ชุมชนดีขึ้น มีความภูมิใจในคุณค่าและวัฒนธรรมของตนมากขึ้น ในด้านสิ่งแวดล้อมชาวบ้านมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมมากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ได้เล็งเห็นความสำคัญของเพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมโดยจัดทำเป็นแผนพัฒนาและกำหนดให้การแสดงเพลงพื้นบ้านเป็นกิจกรรมหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน แม้ว่าปัจจุบันบทบาทเพลงพื้นบ้านได้ถดถอยลงจนอาจกล่าวได้ว่า หมดบทบาทไปแล้วจากสังคมไทย ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตะวันตกทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน เทคโนโลยีแบบใหม่ทำให้การทำงานรวดเร็วลดน้อยลง เพลงที่ใช้ร้องในขณะทำงานร่วมกันจึงหมดบทบาทไป และหมดไปรวดเร็วกว่าเพลงประเภทอื่น ในปัจจุบันเพลงพื้นบ้านได้กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งหนึ่งในลักษณะของงานแสดงเผยแพร่ แต่ไม่ใช่ลักษณะ

ของการฟื้นคืนชีวิตใหม่ แม้จะมีผู้สนใจมากขึ้นก็ตามแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเพลงพื้นบ้านจะกลับมาเป็นที่นิยมใหม่ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดผู้สืบทอดที่กระตือรือร้น (active tradition bearer) และมีความชำนาญเป็นพิเศษ และต้องอาศัยความเอาใจใส่ของปราชญ์ชาวบ้านเป็นอย่างมากในการสอนเพื่อให้เยาวชนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการอ่านบทคำร้องจนเข้าใจเนื้อหา วรรคตอน และการออกเสียงสำเนียงก่อนจึงจะซ่อมประกอบจังหวะดนตรี ซึ่งผลการดำเนินงานของปราชญ์ชาวบ้านทำให้เยาวชนทั้งหมดมีความสามารถในการขับร้องเพลงพื้นบ้านและสามารถทำการแสดงเพื่อถ่ายทอดแนวคิดของเพลงพื้นบ้านได้ นอกจากนี้ปัญหที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พ่อเพลงแม่เพลงที่เหลือน้อยในปัจจุบันต่างก็อยู่ในวัยชราแทบทั้งสิ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ สภาวัฒนธรรมตำบลผู้นำชุมชนชน พ่อเพลงแม่เพลงในชุมชน ครูและนักเรียนโรงเรียนหนองพรหมเหนือ ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงพื้นบ้าน

เอกสารอ้างอิง

- ปิยพันธ์ แสนทวีสุข. (2545). **ชุดโครงการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ พัฒนา และเผยแพร่ดนตรีและศิลปการแสดงพื้นบ้านอีสานเชิงธุรกิจ**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกัญญา สุฉฉายา. (2525). **เพลงปฎิพากย์: บทเพลงแห่งปฎิญาณแห่งชาวบ้านไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุชาติ แสงทอง. (2549). **การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำไท่น**. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.